

Redactioneel

Laatst wilden twee van mijn leerlingen een tijdlijn maken, op papier. Vanaf het ontstaan van de aarde tot nu. Er moesten dus zo'n vijf miljard jaren op af te zien zijn. Ik suggereerde ze voor elke duizend jaar een millimeter te nemen. Een van beiden, Mark, vond een millimeter per duizend jaren wel wat erg weinig: 'Daar kan je helemaal niks op laten zien!' Ik lachte en zei: 'Zoek eerst maar eens uit hoe lang de papierstrook moet worden als je een millimeter neemt.'

Dat probeerden ze, maar het was wel erg moeilijk. Alleen al doordat de getallen zo groot waren, raakten ze steeds in de war. Voor een tienjarige is een één met negen nullen net zo onvoorstelbaar als voor de meeste volwassenen. En zo'n getal delen door duizend en dan kijken hoeveel meters dat is als je van millimeters uitgaat, is geen sinecure. Ik moest, toen ik ze met deze realistische rekenom hielp, ook steeds mezelf goed controleren om het spoor niet bijster te raken.

We werden het er ten slotte over eens, dat we een strook van vijf kilometer zouden moeten ophangen. En Mark zei toen onthutst, dat hij bij zijn voorstel dus een strook van vijftig kilometer had moeten maken!

Na vastgesteld te hebben dat een strook van vijf meter toch al heel aardig was, bleek dat één millimeter op die strook één miljoen jaar zou ver-

tegenwoordigen. Mark vond het wel machtig, maar kwam later toch weer op zijn probleem terug: hoe kan je daar nu een stukje geschiedenis op kwijt? Een miljoen jaar op een millimeter! Pas toen ook dat was opgelost ('We gaan gewoon een stuk lekker uitvergroten'), kon hij met gerust gemoed gaan knippen en plakken.

Dit voorbeeld van functionele gecijferdheid roept de vraag op; hoe zat het ook al weer met functionele geletterdheid? In 1985 onderzochten Wesdorp c.s. in het kader van de periodieke peiling van het onderwijsniveau (PPON) de functionele taalvaardigheid van leerlingen aan het eind van de basisschool. Zij stelden vast dat zeven procent van de leerlingen functioneel analfabeet was. Het is heel aannemelijk dat zulks waar is. Of hun onderzoek dat ook overtuigend heeft aangetoond, blijft echter de vraag. Onder anderen Schellekens (1985) is daarop ingegaan. De functionaliteit van de in het onderzoek gebruikte opdrachten bleek nogal aanvechtbaar. De vraag is namelijk wat functioneel eigenlijk is. En functioneel voor wie, of waarvoor?

De volgende informele notitie (een briefje aan huisgenoten) van een leerling die aan het PPON-onderzoek deelnam, werd als onvoldoende gekwalificeerd (Wesdorp & Hoeksma 1985, p. 149): 'Ik ben naar Eva ze heeft een geweldig idee over de natuurclub.' Ter vergelijking een willekeurig citaat uit de politiek. In *de Volkskrant* van 8 maart 1990 meldt een woordvoerder van het CDA over het kabinetsplan voor sociale vernieuwing: 'Het doorschuiven van verantwoordelijkheden mag niet beperkt blijven tot lokale overheden. Het spreiden van verantwoordelijkheden is iets dat het CDA al

 Aarde
BAM PAF
De aarde ontstaat
De aarde koelt af
 BAF

lang bepleit, niet in de laatste plaats in het concept van de verantwoordelijke samenleving.'

Welk tekst roept meer vragen op? Welke is meer toegespitst op de lezer?

Onlangs is in Utrecht A. Treffers benoemd tot hoogleraar. Hij wil zich, ook als hoogleraar, vooral bezighouden met de vraag hoe je functionele ongefijfderheid kunt voorkomen, door goede onderwijsstrategieën. De inleiding van dit stukje zal hem wel aanspreken. Treffers staat bekend als een van de mensen van het nieuwe reken/wiskundeonderwijs, gebaseerd op de werkelijkheid van alle dag, gericht op de herkenning van de werkelijkheid *achter* getallen. Hij is bovendien een man van de praktijk. Hij heeft zijn sporen verdiend op een universitair instituut, dat zich *louter en alleen* bezighield met de ontwikkeling van 'realistisch reken/wiskundeonderwijs'.

Waarom bestaat er voor functionele geletterdheid niet zo'n instituut? Wat nodig is, is een universitair instituut, rijk gedoteerd, dat zich *alleen* maar heeft bezig te houden met de ontwikkeling van realistisch en functioneel taalonderwijs. Iets voor de 'sociale vernieuwing' van het wetenschappelijk onderwijs? Erkenning op het hoogste wetenschappelijk niveau van functioneel taalonderwijs als richtsnoer, wetenschappelijke ontwikkeling van praktijkstrategieën voor het leren (doorzien) van functioneel taalgebruik, dat is wat we nodig hebben.

De *echte* rekenmeesters wisten dat al, meneer Ritzen!

Literatuur

Schellekens, E., 'Taalonderwijs in de peiling' in: *Moer* 1985/6, p. 16-25.

Wesdorp, H., & J.B. Hoeksma, *Voorstudie periodieke peiling van het onderwijsniveau. Deel 1: Lees- en schrijffprestaties van zesde klassers*, Amsterdam, SCO, 1985. SCO-rapport 55.

Amos van Gelderen & Henk Blok

Het stelonderwijs op de basisschool – onderzoek en aanbevelingen

---

Bij de Stichting Centrum Onderwijsonderzoek (SCO) is onlangs een onderzoek afgesloten,' waarin diverse aspecten van het stelonderwijs op de basisschool nader zijn bekeken. Er is informatie verzameld over de dagelijkse praktijk van het stelonderwijs door middel van observatie van lessen en interviews met leerkrachten in de groepen 7 en 8 van acht scholen. De meest gebruikte methoden voor het stelonderwijs in Nederland zijn geanalyseerd, alsmede enkele methoden die als bijzonder bekend staan. Bovendien is getracht inzicht te krijgen in enkele belangrijke aspecten van de stelvaardigheid van leerlingen in de hoogste groepen van de basisschool. In dit artikel geven de uitvoerders van het onderzoek een korte samenvatting van de resultaten en proberen zij hieruit en uit de resultaten van ander onderzoek, aanbevelingen af te leiden die leerkrachten en methodenconstructeurs kunnen gebruiken voor de vernieuwing en verrijking van de didactiek voor het stelonderwijs.

Inleiding

Wat vind je van 'wat konijnen lekker vinden'?

Nou... het is niet zo echt belangrijk.

Waarom niet?

Ze lusten meestal alles wel.

Ze lusten alles wel dus het maakt niet zoveel uit wat je ze geeft?

Nee.

Goed, dan 'hoe je konijnen als huisdieren moet behandelen'?

Ja, die moet eigenlijk d'r wel in.

Waarom vind je dat een goed idee?

Nou, omdat sommige mensen 't wel verkeerd behandelen.

Die behandelen ze verkeerd dus is het goed dat Anne-